

Osteoporos efter lågenergifraktur

AKO Skåne-riktlinje för primärvården utifrån regionalt vårdprogram (M80- benskörhet med fraktur).

Ansvarsfördelning

Primärvård

- Läkemedelsbehandling, uppföljning och allmänt preventionsarbete efter remiss från frakturkoordinator.
- Primär utredning av patienter, med anamnes på lågenergivåld, som ej träffat frakturkoordinator.

Sjukhusvård

- Identifiering och utredning av patienter med lågenergifraktur.
- Information om utförd screening och vid behov remiss med behandlingsrekommendation till primärvården.
- Behandling av komplicerade fall, till exempel om annat än perorala bisfosfonater behövs, se nedan under behandling.

Definition

Vårdprogrammet fokuserar på patienter över 45 år med aktuell lågenergifraktur (ej hand, finger, fot, tå eller skalle) som inkommer till sjukhus.

Osteoporos

- En systemisk skelettsjukdom som karaktäriseras av låg bentäthet och derangerad mikroarkitektur i skelettet vilket ger sänkt hållfasthet och ökad frakturrisk.
- Bentäthet mäts med dual X-ray absorptiometri (DXA), vanligen i höften och ländryggen, och resultaten anges som T-scores.
- Diagnosen osteoporos ställs enligt internationella riktlinjer från WHO (1994) när den uppmätta benmassan är lägre än 2,5 standarddeviationer under medelvärdet för benmassa hos unga.

Diagnostik

Utredning av frakturkoordinator på sjukhus

- Kliniska riskfaktorer
- FRAX
- Eventuell bentäthetsmätning
- Eventuell provtagning

Utredning i primärvård

Av patienter med tidigare lågenergifraktur som inte haft kontakt med frakturkoordinator:

- Bedömning av frakturrisk, eventuellt med hjälp av FRAX.
- Eventuell bentäthetsmätning.
- Äldre kvinnor med multipla kotkompressioner kan sättas in på antiresorptiv behandling utan föregående bentäthetsmätning.

Behandling

Allmän behandling

- Rökstopp
- Kostråd, allsidig kost rik på kalk, proteiner och fett
- Fysisk aktivitet, till exempel FaR
- Fallprevention, exempelvis balansträning, höftskyddsbyxa
- Utevistelse sommartid 30 min/dag
- Patientutbildning, exempelvis osteoporosskola

Kalcium och vitamin D

Ska ges vid all antiresorptiv läkemedelsbehandling samt till alla patienter över 80 år efter fraktur oavsett läkemedelsbehandling (Kalcipos-D Forte 1x1).

Antiresorptiv behandling

- Första hand: Peroral bisfosfonat (alendronat, risedronsyra) som veckotablett. Det är viktigt att kontrollera att e-GFR > 30 ml/min.
- Andra hand: Intravenös bisfosfonat (zoledronsyra) en gång per år. Indikation finns om peroral bisfosfonat inte tolereras på grund av magbiverkningar, sväljningsproblem eller kognitiv svikt. Hanteras idag i normalfallet via sjukhusvården, men kan ges inom primärvården.
- Tredje hand: Antikroppsbehandling (denosumab) som subkutan injektion. Kan vara aktuellt om e-GFR < 30 ml/min. Hanteras idag huvudsakligen via sjukhusvården, men kan ges inom primärvården.

Remissrutiner

Från sjukhus till primärvård

- Information: Frakturkoordinatör på sjukhuset ansvarar för att informationen om sjukhusets riskvärdering når patientens vårdcentral.
- Remissindikation: För högriskpatienter där specifik behandling och preventiva åtgärder rekommenderas skickas remiss till patientens vårdcentral med förslag om behandling och uppföljning.

Från primärvård till sjukhus

- Telefon: Vid frågor kan frakturkoordinatör kontaktas telefonledes.
- Remissindikation: Behov av andra- eller tredjehands behandling.

Uppföljning

Behandlingstid med bisfosfonater

Cirka 4-5 år, med eventuell behandlingskontroll med bentäthetsmätning efter 2-3 år. Efter 2-3 års uppehåll kan i vissa fall ny behandlingsomgång inledas. För äldre patienter är det vanligen bara aktuellt med en behandlingsomgång utan uppföljning med ny DXA-mätning.

Remissvar

Återkoppling till frakturkoordinatör med uppgift om insatt behandling.

Giltighetstid

Publicerat: 2014-07-04

Giltigt till: 2018-06-30

Faktaägare: AKO Skåne

Framtaget av: Anna Holmberg, bitr Öl, ortopedkliniken, SUS; Karin Minnhagen, distriktsläkare, Vårdcentralen Näsby; Tina Runeke, distriktsläkare, Läkargruppen Munka-Ljungby

- Senast uppdaterad: 2017-09-08